

Riigikogu juhatus
Riigikogu sotsiaalkomisjon
Riigikogu Eesti 200 fraktsioon
Riigikogu Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon
Riigikogu Isamaa fraktsioon
Riigikogu Keskerakonna fraktsioon
Riigikogu Reformierakonna fraktsioon
Riigikogu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon

Kuupäev digiallkirjas

Ettepanek ümbernimetada 1. juuni lastepäevaks

Allakirjutanud lapse õiguste ja heaolu eest seisvad organisatsioonid teevad ettepaneku nimetada 1. juunil tähistatav *lastekaitsepäev* ümber *lastepäevaks*.

14. detsembri 1954. aasta resolutsiooniga 836(IX) soovitas ÜRO Peaassamblee kehtestada riikidel ülemaailmne lastepäev, mis on pühendatud ÜRO põhikirja ideaalide ja eesmärkide ning maailma laste heaolu edendamisele. Assamblee tegi valitsustele ettepaneku, et päeva tähistataks kuupäeval ja viisil, mida iga liige peab sobivaks. Kuupäev 20. november tähistab päeva, mil assamblee võttis 1959. aastal vastu lapse õiguste deklaratsiooni ja 1989. aastal lapse õiguste konventsiooni, kuid tänapäeval tähistatakse rahvusvahelist lastepäeva 90 riigis ligi 50 eri kuupäeval.

Idee nimetada 1. juuni lastekaitsepäevaks on pärit 4. novembrist 1949, mil Rahvusvaheline Naiste Demokraatlik Föderatsioon kuulutas Moskvas 1. juuni rahvusvaheliseks lastekaitsepäevaks. Idee tulenes soovist kaitsta lapsi tööstustes tööjõuna kasutamise eest.

Allakirjutajate hinnangul on nimetus *lastepäev* tänapäeval paremas kooskõlas selle päeva sisuliste eesmärkide ja ÜRO põhimõtetega, mille kohaselt on päev mõeldud tähistama iga lapse igat õigust. ÜRO sõnul võiks päev olla pühendatud laste heaks ja lastega tehtavatele tegevustele. 2023. aasta ÜRO pöördumises seisab: „Sel ülemaailmsel lastepäeval on tähtsam kui kunagi varem, et maailm kuulaks laste ideid ja vajadusi.“

Nimetus *lastepäev* on kaasavam ja universaalsem, rõhutab paremini lapse rolli ja tähtsust ühiskonnas ning toob selgemalt esile kõigi laste õigusi, vajadusi ja väärtust. Samuti võimaldab nimetus *lastepäev* anda sõna lastele, *lastekaitsepäev* jätab semantiliselt lapsed passiivsemasse rolli. Laste õigused ei ole eriõigused, need on fundamentaalsed inimõigused ja on äärmiselt oluline, et end väärtusliku ja väärtustatuna saaks tunda iga Eestimaa laps.

Lastepäev kõlab soojalt ja südamlikult ning võimaldab ühtaegu keskenduda nii ühiskondlikele laste heaolu puudutavatele teemadele kui ka innustab peresid laste jaoks aega leidma ja ühiseid ettevõtmisi nautima. Terminil *lastekaitse* on ühiskonnas aga pigem aegunud ja nõukogude ajast välja kasvanud tähendus, mis ei ühti päeva tähistamise sisulise eesmärgiga. Termin *lastekaitse* liiga kitsast tähendusvälja näitab ka tõsiasi, et 2023. aasta 1. veebruarist alates nimetatakse

Tallinna Linnavalitsuse korraldusega lastekaitse spetsialiste laste heaolu spetsialistideks. Sarnaselt Tallinnaga on paljud teised kohalikud omavalitsused nimetanud lastekaitse spetsialistid ümber laste heaolu spetsialistideks.

Avalikkus võttis lastekaitsepäeva lastepäevaks nimetamise hästi vastu juba 2023. aasta 1. juunil, mil traditsiooniliseks kujunenud üleskutse „Teeme lapsele pai“ käigus tähistasid selles osalenud organisatsioonid just lastepäeva.

Lastepäeva nimetus toetab sarnaselt emadepäevale ja isadepäevale põlvkondadeüleste suhete tugevdamist.

Peale selle võimaldab nimetus *lastepäev* suuremat paindlikkust ja avatust erinevate tegevuste ja ürituste korraldamisel. 1. juuni on kõigi laste pidupäev ja selle universaalsem nimetamine võiks innustada ettevõtteid, organisatsioone ja kohalikke omavalitsusi korraldama kogukonnaüritusi, kunsti- ja kultuuritegevusi ning harivaid ettevõtmisi.

Ettepanek muuta 1. juuni riigipühaks

Allakirjutanud lapse õiguste ja heaolu eest seisvad organisatsioonid teevad ettepaneku nimetada 1. juuni riigipühaks, et innustada lapsevanemaid pühendama lastele aega.

2018. aastal ilmunud lapse õiguste ja vanemluse uuringust ilmneb, et üle poole lastest (58%) tahaks emaga rohkem koos aega veeta ja midagi toredat ette võtta, 10% lapsi tajus, et emal ei ole peaaegu kunagi tema jaoks aega, kui laps teda vajab, ning 13% lastest tunnevad samamoodi isa suhtes.¹

Eesti laste vaimne tervis on halvas seisus ja seda on teadvustatud riiklikult olulise probleemina. Valitsus on kiitnud heaks vaimse tervise rohelise raamatu, Sotsiaalministeeriumisse loodi vaimse tervise osakond ja 2023. aastal ilmus Eesti inimarengu aruanne vaimse tervise ja heaolu teemal.

Kuna laste vaimset tervist mõjutavad suurel määral peresuhted ja usalduslik kontakt oma vanemate ja teiste oluliste täiskasvanutega, peavad allakirjutanud oluliseks muuta 1. juuni vabaks päevaks, et võimaldada Eesti lastel veeta rohkem aega koos oma vanemate ja lähedastega.

On juba traditsiooniks kujunenud, et 1. juuni puhul korraldatakse paljudes kohtades üle Eesti lastele tasuta üritusi ja selle päeva riiklikuks pühaks kuulutamine võimaldaks lastevanematel tähistada lastepäeva koos lastega. Praegu lasub lastele pühendatud tähtpäeva tähistamine

¹ Anniste, K. jt. 2018. Lapse õiguste ja vanemluse uuring 2018. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis.

haridusasutustel (lasteaiad, koolid, noortekeskused, jne). Samuti võimaldaks lastele pühendatud riigipüha ka halvemates sotsiaalmajanduslikes oludes kasvavatel lastel saada koos vanematega osa meeldejäävatest tegevustest. Lastele pühendatud vaba päev on positiivne laste- ja perepoliitika meede ning on ühtlasi kooskõlas peresõbraliku ja vaimset tervist toetava tööandja propageerimisega.

2023. aasta inimarengu aruandes seisab: „Laste ja täiskasvanud pereliikmete heaolu toetavate peresuhete loomise ja hoidmise nimel tuleb teadlikult tegutseda nii individuaalsel, perekondlikul kui ka institutsionaalsel ja riiklikul tasandil.”² Aruandes leiti, et kuigi perevormid on aja jooksul mitmekesisistunud, on laste heaolu ja vaimse tervise vaatest oluline pereliikmete omavaheliste suhete kvaliteet. Peresuhetega tuleb seega teadlikult tegeleda, nende eest hoolitseda, et neile oleks vajaduse tekkimisel võimalik toetuda. Vanemaks ei sünnita, vaid kasvatakse.

Lastepäeva riiklikuks pühaks kuulutamine väärtustab lapsi kui meie tulevikku, tõstab lapse heaolu tagamise ühiskonnas oluliseimale kohale ning toetab sarnaselt emadepäevale ja isadepäevale põlvkondadeüleste suhete tugevdamist.

2021. aastal ütles peaminister Kaja Kallas ERR-ile antud intervjuus 1. juuni lipupäevaks muutmise kohta: „Tähtis on just see, et sellel päeval heisatakse lipud. Ma tean, et on kõlanud ka neid ettepanekuid, et võiks olla vaba päev, et lastega koos olla. Võib-olla selline muudatusettepanek ka tehakse, kui tehakse, siis me seda ka arutame.“³

Allakirjutanud leiavad, et lastepäev tuleb viia vastavusse ÜRO seatud lastepäeva tähistamise sisuliste eesmärkidega ning usuvad, et aeg on muutusteks küps ja Eesti laste heaolu nimel leitakse võimalus see sisse viia.

Lugupidamisega ja alla kirjutanute nimel

Varje Ojala
Juhatuse liige
MTÜ Lastekaitse Liit

Tamo Vahemets
Eestvedaja
Eeskujuliikmine Valge Õhupall

² Sisask, M. (toim). 2023. Eesti inimarengu aruanne 2023. Vaimne tervis ja heaolu. Tallinn: SA Eesti Koostöö Kogu.

³ ERR. 2020. Järgmisest aastast on lastekaitsepäev tõenäoliselt riiklik tähtpäev. 1.06.2020